

Stojarenski dom

Ste. 232

V Ljubljani, torek 12. oktobra 1937

Leto II.

London in Pariz se posvetujeta

Kljub odklonilnemu italijanskemu odgovoru glede španskih prostovoljcev bo Anglija stavila nove predloge

London, 12. okt. o. Francoski nasvet Angliji, naj bi Anglija skupno s Francijo zasedla španski otok Minorca in neke manjše otoke v Sredozemskem morju, ni našel v Londonu prevelikega navdušenja. Angleška vlada si je bila ob tej ponudbi svesta nujnih posledic, ki bi jih ta odločen korak povzročil v mednarodni javnosti. Prvič bi se razbil odbor za nevmesavanje, zraven pa bi se povečala nevarnost, da Evropa zabrede v novo svetovno vojno. Dogodki kažejo, da Anglija še vedno ne more preko Mussolinijevih izjav glede italijanskih prostovoljcev v Španiji, niti se še ni odločila, ali naj vztraja na tem, da se vprašanje španskih prostovoljcev rešuje na diplomatski način, ali pa prepusti odboru za nevmesavanje za nadaljnji postopek.

Na pol uradni italijanski krogi pa javljajo, da se ni treba bati, da bi Italija kakorkoli ovrzala svobodno plobo v Sredozemskem morju. Za italijanske prostovoljce v Španiji pravijo isti krogi, da jih je v Španiji tako majhno število, da bi ta problem mogel prav enako ali celo boljše kakor pa sestanki sredozemskih držav rešiti odbor za nevmesavanje. Odločitev o odgovoru Anglije in Francije na italijanski odgovor bo padla šele konec tega tedna, ko se bosta ločeno o tem, vsaka zase, posvetovali angleška in francoska vlada. Še prej pa se bo v Londonu zunanji minister Eden sestel s francoskim poslanikom Corbinom in angleški poslanik v Parizu sir Eric Phipps in minister Delbos. Previdnost, s katero se Anglija loteva tega prevažnega vprašanja, narekuje tudi poročilo angleškega vojnega ministra Cooperja, ki s svojo jahto križari po Sredozemskem morju in nadzoruje angleške postojanke. V Port Saidu se je Cooper sestel s poveljnikom angleške sredozemske mornarice, admiralom Dudleyem, ki mu je točno očitel položaj, kakršen vlada v Sredozemlju.

Drugi moment, ki daje misliti Angležem, pa so nove pošiljke italijanskih vojakov v Tripolitanijo. Italijanska vlada sicer potrjuje odhod teh vojakov, vendar utemeljuje ta svoj korak kot nujno potrebo, da se izmenjajo čete v Libiji.

Rdeča španska vlada je v odgovoru na angleško noto pokazala svojo pripravljenost, da prostovoljce takoj odpusti preko svojih meja, čim dobij v roke potrdilo, da je nasprotna stranka storila enak ukrep. Omejila pa je svoje soglasje s tem, da zahteva pri umiku prostovoljcev mednarodno kontrolo, ki bo prostovoljce odbirala od domačinov po tem, če pro-

stovoljec obvlada španščino ali ne. Tako je valencijska vlada opustila stališče, da je prostovoljec le tak, ki ima španski potni list.

V Parizu so za odločne ukrepe

Pariz, 12. okt. o. V Parizu še vedno živi rahlo upanje, da bo Italija privolila v predlog, naj odpokliče svoje prostovoljce iz Španije. Zaradi znane italijanskega odgovora, naj se zadeva prostovoljcev predloži odboru za nevmesavanje, kar je Italija utemeljevala s tem, da o španskem problemu ne more razpravljati brez navzočnosti Nemčije, menijo v Parizu, da bi se konferenca sredozemskih držav vršila ali izven odbora za nevmesavanje ali pa vsaj v pododboru odbora za nevmesavanje. Italija še ni z ničemer ublažila svoje zahteve, da pri teh pogajanjih sodeluje tudi Nemčija, čeprav se Nemčija nikakor ne more šteti k sredozemskim državam. Kot protipotezo tej zahtevi pa je Francija predlagala, naj se pritegne k posvetom še Sovjetska Rusija, čim se na konferenci pojavi nemški delegat. Francozi dalje poudarjajo, da pogajanja silno otežkoča dejstvo, da Italijani še naprej pošiljajo svoje prostovoljce v Španijo, da bi pripomogli Francu do čimprejše zmage, še preden bi odbor zainteresiranih velesil v katerikoli obliki izdal odločen ukrep. Francozi so še vedno prepričani, da bo najboljši odgovor na italijansko noto v slučaju, da vsa pogajanja propadejo, še vedno otvoritev francosko-španske meje in zasedba Balearskih otokov.

Valencijska vlada gre v Barcelono

Perpignan, 12. oktobra. o. Španski koznul je izjavil, da se bo rdeča vlada kmalu preselila iz Valencije v Barcelono zaradi nevarnosti, da bi nacionalisti presekali zvezo med Katalonijo in Valencijo.

Nacionalisti se namreč pripravljajo na odločilen napad na teruelskem odseku, da bi prišli do morja in Katalonijo odtrgali od Španije. Nacionalistične čete zožujejo oklep okrog Gijona, odkoder v čedalje večjem številu beže prebivalci. Morala rdečih čet je zelo padla. Nacionalistična poročila pravijo, da je včeraj okrog 700 žena in otrok pribežalo k nacionalistom in so prosili za kruh.

Čete rdečih in belih se zbirajo na obeh straneh reke Sella v prepričanju, da se bo tukaj dobojevala v kratkem odločilna bitka za Gijon. Nacionalisti so prepričani, da bodo zmagali in potem vse čete s severnega bojišča vrgli v boj pri Teruelu.

Company's gre v pokol

Barcelona, 12. oktobra. o. Predsednik katalonske republike Company's bo zapustil predsedniško mesto, ker mu prihodnji mesec poteče funkcijska doba. Izjavil je sam časnikarjem, da v nobenem primeru ne bo prevzel predsedništva, ker hoče odselej živeti v miru. Kot navaden državljan pa bo še zmeraj ostal zvest republiki in jo podpiral v boju za svobodo.

Japonci bombardirajo dalje

Sangaj, 12. okt. o. Danes zgodaj zjutraj so začele japonske letalske sile bombardirati Potung, pri čemer je letalstvo podpiralo tudi brodogojce, ki je usidrano pred Sangajem. Strašne detonacije so razburile šangajsko prebivalstvo, ki je še spalo. Na prve strele Japoncev so začele odgovarjati vse kitajske baterije in usmerjati granate na japonske postojanke v Honkevu.

Japonsko letalstvo je bilo delavno tudi na drugih krajih. Osem velikih bombnikov je priletelo na Soochow in bombardiralo postajo, v kateri je stal

dolg vlak. K sreči je bil vlak prazen in je bilo le malo človeških žrtev. Kitajci zatrjujejo, da so pri tej priliki zbili japonski bombnik. Devet drugih letal je odletelo nad Nanchang, kjer so bombardirali železniško progo. Tudi tu je bilo nekaj človeških žrtev.

Japonci govore samo o uspehih

Tokio, 12. okt. o. Danes dopoldne je japonski vojni minister Sugyama izjavil na seji vlade, da se položaj japonskih čet na Kitajskem v vseh sektorjih popravlja. Vojni minister pravi, da so kitajske čete včeraj zvečer naredile protinapad severno od Sečuana proti oddelkom japonske mornarice. Toda japonske čete so napad odbile in potiskajo počasi pa sigurno Kitajce iz njihovih položajev.

Sangaj, 12. okt. o. Poročilo japonskega vojnega poveljstva pravi: Japonske čete so ob železnici Peiping—Hankov zasedle Sišijanhung, 277 km jugovzhodno od Peipinga, dalje Juansin, 32 km južno od Sišijanhunga. Drugi japonski oddelki pa je zasedel Choochow, 10 km zapadno od Juansina. Dalje so Japonci zasedli Cingsing ob čengtajske železnici, 40 km zapadno od Sišijanhunga ter napredujejo ob železnici Centaj. Tako so Japonci v južnem Hopeju zasedli že skoraj vse strateško važne točke ter so ostala nezavzeta še mesta Suntetu, Cangte in nekaj drugih manjših mest. Te kraje bodo japonske čete zavzele v kratkem, ker vedo, da v teh krajih ni toliko kitajskih čet, da bi mogle nuditi dovolj močan odpor.

Strah pred odločnostjo Anglije

Tokio, 12. okt. V japonskem javnem mnenju se opaža popolni preobrat v stališču do Anglije. Do sedaj je bilo sodelovanje z Anglijo vedno jamstvo za japonske uspehe. Sedaj pa, ko se je Anglija odločno postavila na stran Kitajske, ko skoraj vsak dan britanski poslanik vlaga protestne note v Tokiu, japonsko javno mnenje uvideva, da je Anglija ubrala pot, po kateri bi šla rada Japonska. Japonska je danes s svojo vojno silo na Daljnem vzhodu v veliki premoči nad Anglijo in bi lahko povzročila veliko škodo britanskemu prestižu. Toda Tokio se boji, da s tem ne bi bilo konca. Velika Britanija in USA so skupno vedno v stanju potisniti Japonsko nazaj v njene naravne meje, kar povzroča precejšnjo skrb v japonskih političnih in vojaških krogih. Akoravno skušajo uradni krogi dvigniti moralo najširših narodnih slojev, čeprav se neprestano poroča o velikih zmagah Japoncev nad Kitajci — izjemo predstavlja šangajsko bojišče — se vedno bolj uvideva, kako nevarno igro je pričela Japonska, igro, ki se lahko konča katastrofalno. Največjo jezo pa je v japonski javnosti povzročila vest, da je dobila Kitajska veliko število letal iz Velike Britanije in da so na poti v Sangaj večje množice ameriških letal, s katerimi se japonska letala ne morejo kosati niti po brzini, niti po oborožitvi. Tako imenovana patriotska društva, ki živijo od tatvin iz državnih blagajin, pripravljajo protestna zborovanja in sprejemajo resolucije, v katerih se od vlade zahteva, da takoj prekine odnose z Veliko Britanijo in da ji napove vojno. Vse to daje razumnim japonskim politikom misliti, da je japonska zmaga nad Kitajsko samo avantura, ki se bo slabo končala. Zaradi tega je včeraj stopil iz rezerve sam ministrski predsednik princ Konoje, ki je postavil trditve, da Japonska želi mir s Kitajsko, da pa je morala iti dalje samo zato, ker so bili ogroženi njeni interesi. Izjavil je tudi, da japonske čete ne bodo ostale trajno na Kitajskem, temveč da se bodo takoj umaknile, čim pride med Tokijem in Nankingom do takega sporazuma, ki ne bo nič več ogrožal japonskih interesov na Kitajskem.

Francija pozdravlja dr. Stojadinovića

Pariz, 12. oktobra. AA. V zvezi s potovanjem dr. Stojadinovića v Pariz priobčuje »Petit Journal« obširen članek, ki pravi med drugim:

Dr. Stojadinović je velik prijatelj Francije. Delno je študiral na francoskem vsučilišču in je bil že celo na poti v naše finančno ministrstvo. Predsednik senatnega odbora za zunanje zadeve Henri Berenger je zelo točno popisal pomen dr. Stojadinovićevega obiska in njegovih zvez s Francijo, ko je rekel, da Jugoslavija ni mogla dobiti sposobnejšega zastopnika ne Francija zanesljivejšega prijatelja. Te besede ne izražajo samo pomena dr. Stojadinovićeve osebnosti, temveč tudi pomen razmerja med Francijo in Jugoslavijo. Le-ta ne bo nikoli pozabila skupnih idealov, za katere se je borila s Francijo, in tudi ne bo pozabila lojalne podpore, ki jo je od nje dobila med vojno.

Članek nato v glavnih obrisih popisuje uspehe konstruktivne politike vlade dr. Stojadinovića, ki je s svojim dolgoletnim delom dosegel nenevarno koristne stvari in gospodarsko dvignil in okreplil državo, nato pa končuje:

Samo napredna država more voditi stabilno notranjo in zunanjo politiko. Dr. Stojadinović postavlja svojo politiko tradicionalnega prijateljstva do Francije na konkretne rezultate, dosežene v državi. Kakor je njegov prvi obisk dobil poseben pomen zaradi okoliščine, da je bilo to njegovo prvo potovanje v tujino, tako je treba tudi njegovemu drugemu obisku pripisati poseben pomen, ker prihaja po dveh letih uspehov in napredka. Pakt o prijateljstvu med Jugoslavijo in Francijo, ki bo podpisan te dni v Parizu, bo dokaz ne samo za ohranitev tradicionalnega prijateljstva, ki družbi naši dve državi, temveč tudi dokaz čvrste odločnosti jugoslovanskega ministrskega predsednika, da cementira to prijateljstvo s stabilnostjo in modrostjo svoje notranje politike.

Milano, 12. okt. m. Predsednik jugoslovanske vlade dr. Milan Stojadinović je potoval skozi Milan proti Parizu snoti ob 19. Spremlja ga njegov kabinetni šef g. Dragan Protić, kabinetni tajnik Milan Milanović in jugoslovanski vojni ataše v Parizu general Glišić. V Benetkah se je dr. Stojadinoviću pridružil še šef protokola italijanskega zunanje ministrstva conte Citavini, ki je jugoslovanskega predsednika vlade spremljal vso pot skozi Italijo. V Benetkah je dr. Stojadinovića pozdravil v imenu italijanske vlade tudi tamkajšnji prefekt, v Milanu pa milanski prefekt in kvestor, v jugoslovanskega konzulata pa generalni konzul Rašič, konzul Mišič in trgovinski ataše dr. Filipič.

Dvoboj za svetovno prvenstvo v šahu

Amsterdam, 12. okt. AA. DNB: Tretja igra med Aljehinom in Euvejem je končala remis. Stanje je 1½ : 1½.

Drobne vesti

Tokio, 12. okt. o. V kratkem bo podpisana trgovinska pogodba med Nemčijo in Mandžukom. Ta pogodba se bo razširila tudi na Japonsko.

Pariz, 12. okt. AA. Havas: Iz Moskve poročajo, da je osrednji izvršilni odbor sovjetske Rusije imenoval komisijo za volitve delegatov v vrhovni svet sovjetske Rusije na podlagi čl. 21, 23 in 24 volilnega zakona. Osrednji odbor je tudi sklenil, da naj se razpišejo volitve v vrhovni svet v 569 volilnih okrajih in v 546 okrajih volitve za pokrajinske svete.

Zaradi pomanjkanja železa pobirajo v Italiji železne ograje vrtov in hiš

Rim, 12. oktobra. o. Veliko pomanjkanje kovin, zlasti pa železa za Italijo, je narekovalo italijanski vladi poseben odlok, ki bolj nazorno, kakor vsa druga poročila prikazuje veliko borbo, ki jo mora Italija bojevati za surovine. Te dni je izšel namreč odlok, da se ponovno, kakor v času abesinske vojne, začne zbirati staro železo, da ga bodo mogli spet pretopiti in uporabiti za izdelovanje vojnega materiala vseh vrst. Po tem odloku so dobili vsi hišni posestniki in lastniki vrtov, katerih zemljišča so bila ograjena z železnimi ograjami, ukaz, da te ograje takoj podro in železo iz-

roče zastopnikom vojaških oblasti v tistem kraju. Vse to staro železo se pošilja v ladjedelnice, kjer pomajkajne železa najbolj občutijo. Po poročilih tujih časopisov stoji v italijanskih ladjedelnicah veliko število trgovskih parnikov, poleg njih pa tudi bojnih ladij, katerih popravila ne morejo napredovati prav zaradi pomanjkanja železa. Z novim odlokom bodo v prvi vrsti skušali dobiti zadostno množino železa za popravilo bojnih ladij, dočim bodo morali trgovski parniki še dolgo časa počakati, da pridejo na vrsto.

Vesti 12. oktobra

Verouk se bo moral počevati v vseh srednjih solah nacionalistične Španije. Tudi pri maturi bo predmet, iz katerega bo treba polagati izpit. Tak ukaz je izdal te dni general Franco.

Teško je bil na zborovanju angleških fašistov ranjen njihov vodja sir Oswald Mosley. Ko je stopil na govorniški oder, mu je priletel v glavo kamen, da je dobil globoko rano in pretres možganov.

Konferenca devetih držav podpisnice washingtonskega dogovora bo v Bruslju zaradi tega, ker Amerika ne mara naravnost poseči spor med Kitajsko in Japonsko. Zato se konferenca tudi ne bo vršila v Washingtonu, kakor se je splošno govorilo.

O vedno večjem številu prostovoljcev, ki prihajajo na Kitajsko, piše svetovno časopisje. Kitajski listi pa te vesti iz razumljivih razlogov demantirajo.

Vittorio Mussolini bo danes obiskal predsednika Združenih držav Roosevelta. Kakšen je prav za prav cilj tega obiska, pa mladi Mussolini ni hotel povedati.

Včeraj zjutraj sta v Berlin dopotovala vojvoda in vojvodinja Windsorska. Na postaji ju je sprejela velika množica ljudi, uradno pa je vojvodski par sprejel vodja delavske fronte dr. Ley.

Dva osebna vlaka sta trčila na postaji Retiro v Argentini. Trčenje je bilo strašno ter se je ponesrečilo veliko število potnikov, nekaj smrtno, nekaj pa zelo nevarno. Točno število pa še ni znano.

V Carigradu je v bolnišnici umrl znani turški zgodovinar Ahmed Rifik. Umrl učenjak je dosegel komaj 55 let.

Anglijo bodo očistili nadležnih tujecev. Kakor poroča časopisje, bo že v kratkem nad 10.000 tujecev prešlo blagohoten poziv, naj takoj zapuste Anglijo. Povod k takemu ukrepu je dalo intenzivno delo hitlerjevskih agitatorjev in špijонов.

Egiptski zunanji minister Vakif Hali paša je odstopil, vendar pa spet zavzel svoje mesto. Da je ostavko preklical, ga je pregovoril mladi kralj Faruk.

Tudi belgijski socialisti ne marajo nobene zveze s komunisti. Tako so sklenili na svojem kongresu v Bruslju soglasno.

Nemški industrijci so spet prišli na obisk v Italijo. Prva postaja je bila v Benetkah, kjer so jih italijanski tovariši nad vse lepo sprejeli. Gostje si bodo ogledali vse najvažnejše panoge italijanske industrije.

Novo naselbino, ki se imenuje Aprilia, so zgradili v izsušenih pontinskih močvirjih blizu Rima. Ko bodo danes teden opravili slovesno otvoritev, bo spregovoril tudi predsednik vlade Mussolini.

Zatočišče političnih beguncev vseh vrst je Dunaj. Tam živi več kot 10.000 takih beguncev, ki so brez sredstev in brez državljanstva. Zanje se bo začela brigati Nansenova družba za pomoč političnim beguncem.

Mednarodna časnikarska zveza je včeraj na Dunaju končala svoje zborovanje. Za zaključek je predstavnik tujih časnikarjev sprejel in pogostil kancler Schuschnigg.

Letalski strokovnjaki Male zveze so imeli v soboto v Pragi sestanek. Sprejeli so več sklepov o razširjenju športnega letalstva in o tehnični ponovni opremitvi letalstva v Malji zvezi.

Brazilijski poslanik v Valenciji neprestano posreduje med obema španskima vladama za izmenjavo beguncev in vojnih ujetnikov. V ta namen je tudi v nedeljo sklical sejo vseh tujih zastopnikov in predlagal novo zamenjavo ujetnikov z obeh strani.

Vsak hišni posestnik v Berlinu bo moral po odloku vlade postaviti v vežo poleg zabojev za smeti še zaboj za papir. Odlok je bil potreben zaradi pomanjkanja lesa za izdelavo papirja.

Svojo vojaško postajo sredi Aleksandrije so Angleži izročili včeraj guvernerju mesta v navzočnosti predsednika egiptске vlade Nahasa paše in angleškega poslanika. Ta vojaška postaja je stala že od leta 1881 in je bila simbol angleške vojaške zasedbe.

Francozi ne bodo nikdar za odstopanje svojih kolonij komurkoli. Tako je izvenelo manifestacijsko zborovanje vseh Francozov, ki žive v kolonijah, pa so se v Parizu zbrali, da poudarijo to svojo zahtevo. Kongresu so prisostvovali predsednik republike Lebrun in nekaj ministrov.

Novoga voditelja v parlamentu si bo izbrala angleška delavska stranka. Dosedanji voditelj major Athlee najbrže ne bo več kandidiral ter se za njegovo mesto poteguje troje kandidatov. V kratkem se bo namreč spet začelo zasedanje angleškega parlamenta.

Poljsko grofice Bijalopoljsko je prišla berlinska policija zaradi špijonaže. Obenem je prišla v javnost ugotovitev, da je ta špijonka delala sporazumno z nekim tujim diplomatom in sicer z iranskim poslanikom v Varšavi.

Teško je zbolel sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov. Zadnja leta se je sladkorni bolezen pridružilo še obolenje zaradi živčnih kamnov. Zato je bil z Dunaja poklican v Moskvo znani specialist dr. Vojnovski.

Na otokih Seišilih v Indijskem oceanu so Angleži internirali pet pravkov in najuglednejših voditeljev Arabcev v Palestini. Takoj po aretaciji so jih Angleži spravili na rušilce »Active« in jih prepeljali v internacijo.

Za povrnitev Habsburgovcev na madžarski prestol se je v zadnjem času začel potegovati vodja madžarskih malih kmetov Tibor Eckhard. Njegove izjave so povzročile v javnosti mnogo komentarjev, ker je bilo znano, da se je doslej Eckhard vedno boril proti restavraciji.

V Linzu je umrl glavni urednik dnevnika »Linzer Volksblatt«, duhovnik Josip Danzer, v starosti 56 let. Pokojnik je bil znan kot mnogostranski publicist in pobornik za idejo samostojnosti Avstrije.

V nacionalni uri v radiu bo danes zvečer govoril o Simi Miljutinoviču Sarajliji akademik Veljko Petrović.

Boj za individualnost slovenskega književnega jezika

Epohalno delo prof. Prijatelja v novi izdaji

Literarno razvit jezik je prvovrstna vrednota... Nobena kulturna vrednota še ni zastoj eksistirala. — Prijatelj.

Slavistično društvo, ki se je pred nekaj leti ustanovilo, si je nadelo hvalevredno nalogo, da izda v spomin svojega učitelja, pokojnega profesorja Ivana Prijatelja njegova najpomembnejša dela. Tako je to društvo pošastilo svojega učitelja ob njegovi 60letnici z izdajo njegovih odličnih »Dusevni profilov slovenskih prepovediteljev«, zdaj, leto dni po njegovi smrti, pa se je društvo odločilo, da da na svetlo njegovo najtehtnejše in obenem zelo aktualno delo »Bojba za individualnost slovenskega književnega jezika v letih 1848 do 1857«. Delo krasiti tudi lep tisk, slika posmrtna maske pokojnega prof. Prijatelja in skoraj bibliofilska oprema knjige.

Ta veleaktualni in znameniti spis, ki so ga v spomin univ. profesorja dr. Ivana Prijatelja, predragega učitelja in vodnika ter v opanim sebi in narodu na svetlo dali njegovi učenci, je torej v novi izdaji stopil pred našo slovensko kulturno javnost. Ne bo odveč, ako v času, ko nekateri izmed slovenskega naroda izražajo nazore, da slovenski jezik in slovenski narod s svojo kulturo nima pravice do svoje ekistencije, navedemo besede velikega literarnega zgodovinarja, slavista in jezikoslovca Ivana Prijatelja o pomenu in vrednosti jezika sploh in še posebej poudarimo njegovo resnično hrbto za individualnost slovenskega književnega jezika, ki so mu nekateri že prerokovali, da je čas, da izgine s površja zemlje.

Ze takoj v uvodu v razpravo bereš znamenite besede, da »tvori važen pogoj za svoboden razvoj in razvoj literature vprašanje književnega jezika. Jezik, ki je v materialnem obratu, n. pr. v trgovini morebiti res samo običilo, zlasti pa pomeni v duševnem življenju naroda, posebno pa v njegovi literarni umetnosti vse kaj pomembnejšega in znamenitejšega. Jezik ni samo več nego toni in glasbila, ampak tudi več nego barva, platno, marmor in bronca. Jezik je živa, že od sto in sto umov in vekov pregneta snov, umotvor, aparat, v katerem leži misel in čustvo, preden se ga polasti mislec ali poet, da v njem snuje umotvore misli in čustev. Zgodovina nam dokazuje, kako so nasilne revolucije v različnih narodih trgale vezi tradicionalnega ustroja, vere itd., a jezika se ni dotaknila nobena revolucija, ker jezik ne pozna drugega, kakor evolucije. Jezik je vedno delal ves narod, nikdar posameznik, tudi jezikoslovec ne.

Pričujoče delo, ki obravnava boj za individualnost slovenskega književnega jezika od leta 1848 do 1857, je pisano s ostrim realističnim čutom. V njem je avtor kritično razčlenil številne poskuse slovenskih rodoljubov iz obmejnih pokrajin, katerih namen je bil zoperstaviti se nemški germanizaciji. Se »neposredno pred letom 1848 sta po prestanku »Čbelice« obup in žalost zaradi predmarčnega pritiskanja slovenske k tlom, združena z zavestjo neizmernosti slovenskih plemen razgrevala probujene glave slovenskih mladenčev, da so si za krajcarje, pritriganje od ust, nakupovali slovenske slovnice, se učili iz njih noč in dan slovenskih besed in jih spravljali v zvezo z domačimi.«

Avtor vidi dve duši v našem narodu

Ena je zdrava in krepka, ki združuje v sebi vse pozitivne narodne sile, druga slabotna in sanjarska, ki trepeta pred svobostjo in brezobzirnostjo tučja in se sama boji svoje lastne majhnosti. V tej dvojnosti je torej treba iskati razlago zgodovine Slovencev, ki je neprestana borba med tema dvema skrajnima poloma dveh različnih slovenskih duš, med njunimi nasprotujočimi si principi, med sredotežno in narodnijsko dušo, ki hoče rešiti slovensko dediščino sama iz sebe in sredotežno dušo, ki vidi svojo rešitev v panslovanski ideji.

Avtor se je lotil problema z najbolj zanimive plat, ki je tembolj zanimiva, ker proučuje ves problem v luči sodobnih dogajanj. Šele revolucija leta 1848 je pri Slovencih začrtala idejo politične svobode prvič v določnejših obrisih. Uresničitev te svobode so gledali narodnjaki v Zedinjeni Sloveniji, vendar s to omejitvijo, da naj ostane v okviru avstrijske države, pripadniki panslavistične ideje pa se, nasprotno, nikakor niso zadovoljili s to rešitvijo. Sanjali so o politični zdopnosti z južnimi Slovani in videli to kot prvo stopnjo na poti h končnemu zedinjenju vseh Slovanov sploh v okviru enotne vseavlovske države po zgledu Zedinjene Nemčije ali Zedinjene Italije. Toda tako prvi kakor drugi, tako narodnjaki kakor pripadniki panslavizma so zagrešili težko napako. Pomanjkanje politične iskrenosti in volje žrtvovati se za idejo jim ni dovoljevalo imenovati svoja dva politična ideala s pravim imenom. Rajši so oboji začeli hrupno razpravo o slovenskem književnem jeziku, med katero iz razumljivih razlogov ni bilo težko pozabiti na samo osnovno bistvo problema. Po več letih neodločnega boja je bilo pač vprašanje književnega jezika pri nas zadosti razjasnjeno, medtem ko si s političnim vprašanjem še niso upali stopiti na plan.

Vodja narodnjakov je bil dr. Janez Bleiweis

Okrog njega se je zbirala vsa posvetna in cerkvena inteligenca tedanje Kranjske in Primorske. Ze tedaj je bilo jasno, da je ta skupina uživala podporo avstrijske vlade in razumljivo je, da je

bila avstrijska uprava s to Bleiweisovo skupino v mnogo boljših odnosih, kakor pa s panslavisti. Bleiweisova skupina je zagovarjala jezikovno povezanost s 16. stoletjem, bila je za jezikovno kontinuiteto, ni pa izključevala možnosti, ki ji bodo slovanski narodi v bližnji in daljni bodočnosti sami ustanovili novo narodnostno enoto s skupnim slovanskim književnim jezikom, ki naj bi bil spojina vseh slovanskih jezikov, pa naj bi bil ta skupni slovanski književni jezik potem že ruščina ali starocerkvenoslovnaščina.

Pomembnost Bleiweisove struje torej ni bila v idejah, marveč v praktičnem delu med narodom. Njene publikacije so bile napisane v živem narodnem jeziku, vsa njena delavnost pa je služila usmerjanju in vzgajanju ljudskih množic. Morda je bila Bleiweisova struja po eni strani s svojim mišljenjem še romantična, toda njeno delo je bilo sodobno, demokratsko, stvarno, čeprav morda nekoliko preveč vsakdanje utilitaristično in pretesnih obzorij. Njeni nasprotniki, panslavisti, so izhajali predvsem iz Kollarjevega, Gajevskega in Vrazovega ilirizma. Mislili so, da je treba samo nekaj dobre volje, da je treba presaditi samo nekaj samoglasnikov in soglasnikov v drugih slovanskih besedah v slovenščino, pa da se bo iz te mešanice takoj porodil vseslovanski književni jezik, po katerem bodo po njihovem mnenju vsi ostali Slovani pohleпно planili. Toda narava ne pozna skokov, narava non dat saltum.

Književni in jezikovni prepiri, ki so bolj in bolj raznemali obe struji, še vedno niso hoteli prenehati. Zlasti v kratki dobi ustavnosti, 1848 do 1851, so dosegli ti prepiri višek, medtem pa niso bili deležni zmage ne na eni ne na drugi strani. Kakor zmerom je bila tudi zdaj mladina tista, ki je odnesla zmago. Na Dunaju se je zbral krog vseučiliške slovenske mladine pod vplivom slavista Franca Miklošiča. Čeprav je bilo splošno zanimanje mladih posvečeno panslavističnemu idealu, jim še vseeno spoznanje ni prišlo, prepoznajo. Mladina je končno sprejela spoznanje, da razvoj

slovenskega jezika nikakor ne bo mogel iti v panslavističnem smislu, ampak da bo moral postati takšno sredstvo izražanja, da bo zmoglo zadostiti jezikovnim potrebam vseh Slovencev. Tako se bo tudi ta vseslovanski jezik najbolj približal drugim slovanskim jezikom. Bolje je, da ga bo ljubil vsak Slovenec, pa naj si bo govoril katerokoli narečje. Misel slovenskega narodnega prepreda je prizgala nove nade v srcih obmejnih rodoljubov in jih privzela z novimi vezmi k središču. Ker se je ta zamisel mladine močno približala Bleiweisovi zamisli, jo je kmalu tudi ta sprejel za svojo. Preporojeni in obdreni od te nove ideologije, so slovenski intelektualci lahko pogumno stali nasproti ustavnim bojem leta 1861. Le tako so lahko vzdržali proti vsem germanskim napadom do leta 1918, ko se je v novi državi pojavil nekdanji razkol s podvojeno silovitostjo.

Pomembni Miklošičev poziv vsem Slovincem

Najavtoritarnejši slovničar tiste dobe, Franc Miklošič, je tedaj vse Slovence v »Slavische Bibliothek« l. 1858 pozval k praktičnemu delu, k zbiranju narodnega blaga in dodal svojemu pozivu pomembne besede: »Ker nimajo ljudje nič pomembnejšega delati, se spuščajo v razglabljanje o prazgodovini Slovencev, o kateri ne moremo ničesar vedeti in ne pomisliti, da ničesar ne vedo o tisti zgodovini našega naroda, o kateri bi mogli kaj vedeti. Ker ne poznajo osnov filozofije jezika, se ukvarjajo z nekim vseslovanskim književnim jezikom, čeprav poznajo tisti jezik, ki nam ga je dal Bog, le napol. Vemo celo, da ne moremo dati pisateljem nalog: samo preskušati moremo, kaj nam morejo dobrega nuditi, prav tako pa dobro vemo, da kdor si stavlja takšne naloge, da bi prav tako dobro storil, če bi si jih sploh nobenih ne postavil.« Tako je pisal mož, Vrazov vrstnik, ki je sam — baje rajši govoril srbohrvaško, kakor slovensko. Kakor Miklošič leta 1858, tako je tudi Levstik leta 1863 za romantične Slovence rešil to vprašanje prav tako trezno in realno.

Delo prof. Ivana Prijatelja je zato danes zaradi podobnih romantičnih teženj nekaterih panslavistov, kajpak v drugi obleki, velekakalno, ker bo pomagalo pač mnogim dati realnega in treznega odgovora na vprašanje slovenskega jezika in jim odpre oči.

Socialna zaščita in vzgoja vajencev

(Po podatkih »Radničke zaštite« v septembrski številki.)

Ljubljana, 11. oktobra.

Agilna Delavska zbornica v Ljubljani je v začetku tega leta organizirala učinkovito anketo o socialni zaščiti in vzgoji vajencev. V posebni brošuri so tiskani vsi referati, ki so bili obravnavani na tej anketi dne 25. marca t. l., kakor tudi ves potek ankete ter vsi potrebni statistični podatki in pregledi, ki so povezani z vprašanjem socialne zaštite vajencev. Tu niso bila spoznana le vprašanja o položaju naših vajencev v pogledu na predpise zakona o zaščiti delavcev, zakona o delavnicih in zakona o zaščiti otrok, temveč predvsem vprašanja in problemi njihove vzgoje, njihove strokovne izobrazbe s posebnim poudarkom na potrebno socialno higiensko zaščito. Posebno to zanima kroge iz delavskega zavarovanja, ker je življenje, ki ga morajo danes živeti v naši državi vajenci, ko stanujejo v zanamernih stanovanjih, ko morajo hoditi daleč od doma do delavnice, ne da bi omenjali še posebej elabo prehrano in prenaporno delo, je največkrat vzrok številnih obolenj med vajenci. Take življenjske razmere so nadalje tudi vzrok, da je veliko število odraslih delavcev telesno elabo razviti, zaostali, kar spet omogoča porast obolenj za nalezljivimi in ostalimi boleznimi. O tem problemu je zlasti poučno poročilo dr. Alberta Trtnika, ki je o vajencih pisal tudi že v

»Radnički zaštiti«. Dr. Trtnik, ki je drugače zdravnik ljubljanskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, v svojih izvajanjih povsem upravičeno zahteva, da je treba osvojiti načelo in dati vajencem vsako leto vsaj 14 dni dopusta in da bi se jim v tem času moralo omogočiti, da si utrdijo svoje zdravje ali na morju ali pa v posebnih kolonijah v hribovitih krajih. Brez dvoma in brezpogojno bi bilo potrebno, da se začne z obsežno akcijo za to panogo socialno zdravstvene zaštite vajencev, ki bi se pa mogla dvigniti ob sodelovanju privatnih ustanov, ki nameščajo in odgajajo vajence, kot društva »Privrednik«, »Hrvatski radiša« in drugih, ter s podporo delavskega zavarovanja in ev. s podporo države ustanoviti posebna okrevališča ločeno za vajeke in vajence, v prvi vrsti pa seveda v primorskih krajih. V teh okrevališčih bi se smeli nastaniti izključno le vajenci in vajenke, potrebni okrevanja. Merodajni faktor, ki bi odločeval, koga je treba poslati v tako okrevališče, naj bi bil zdravnik pristojnega Okrožnega urada, v mestih pa, kjer so zato posebej postavljeni vajeniški zdravniki, kot je n. pr. to v Zagrebu, pa ti.

Delavsko zavarovanje na žalost še danes nima uradne statistike o tem, koliko vajencev oboli letno, približno se pa da reči, da je bolnih in okrevaja potrebnih veliko število, skoro gotovo 50%. Vajencev pa imamo v državi več kot 72.000

Mati obsojena zaradi smrti otroka

Maribor, 11. oktobra.

Dne 25. junija t. l. se je pripetila v Mariboru tragična nesreča, ki je zahtevala življenje male deklice. Nesreča je se pripetila v delavski družini tkalke Marije Smolej, ki je, kakor toliko njenih tovarišic, zaradi malega zaslužka morala svojo tri in pol leta staro hčerko Hedviko čestokrat puščati brez nadzorstva. Usodnega dne je imela Marija Smolej pranje ter je pripravljala perilo na dvoirski. Hčerko je imela v kuhinji, kjer je stal poleg štedilnika tudi velik lonec, poln vrelega luga. Otrok

se je brez nadzorstva motal sem in tja po kuhinji, prišel je tudi blizu lonca in nesreča je hotela, da je dete lonec prevrnilo ter se je vrela tekočina zlila po njem. Posledice so bile strašne. Zaradi opeklin je dekletce čez nekaj ur umrlo. Državno pravdnštvo je potem mater ponesrečenega otroka obdolžilo radi malomarne usmrtitve in danes dopoldne se je vršila pred sodnikom-podincem okrožnega sodišča proti njej razprava. Obtoženka je svojo krivdo priznala, zagovarjala pa se je, da je bila skregana z možem, ki jo je pustil samo in da je imela nujno delo, pa je v raztresenosti pozabila paziti za hip na otroka. Obsojena je bila na 10 dni zapor, pogojno za 1 leto.

Zmaga slovenstva v Slov. Konjicah

Z velikim navdušenjem je sprejelo naše ljudstvo, ki živi na področju občine Slov. Konjice-okolica ter vse, kar je slovenskega v trgu, vest, da so krajevni namestniki podpisali ukaz o združitvi obeh slovenjekonjiških občin. Slovensko prebivalstvo v trgu pa je to izrečno pozdravilo zato, ker je ves čas uvidevalo nujnost spojitve z okolico na gospodarskem, političnem in kulturnem polju. Z združitvijo lukajnjih občin je namreč nastala v razvoju našega kraja in okolice nova doba, ki bo rodila lepe sadove že v bližnji bodočnosti. Ker se je s tem korakom odstranila zadnja ovira na poti ljudskega udejstvovanja v Slov. Konjicah ter bo odslej imelo okoliško prebivalstvo v »trd-

njavie ne samo vpogled v delo, ampak bo tudi sodelovalo, pomeni to končno zmago slovenstva, katero bo odslej vladalo tem trdnje, čimbolj je bilo sedaj izolirano.

Uredba poleg spojitve obeh občin še predvideva priključitev k novi občini Slovenske Konjice oni del dosedanje občine Tepanje, ki je spadal pod konjiško župnijo. Sedež občine Tepanje pa bo odslej na Prihovi, kakor se občina sedaj z novo uredbo tudi imenuje. Saj občinski urad vedno pristaja k cerkvi in šoli.

Dolgo se je naše ljudstvo za sedanjost pridobitev borilo in je končno le prodrlo. Okolica v marsičem ni mogla, ozir. sploh ni mogla doseči novih razmer, ker je bil trg, čeprav številčno manjši, pa gospodarsko močnejši ter je diktiral kakor mu je bilo milo in drago. Vladali pa so v »trdnjavi« samo gotovi gospodje, ki so v občini-trgu imeli ne samo varen delokrog, ampak tudi zvestega pomočnika. Temu je sedaj konec. Napočil je nov čas, v katerem trško prebivalstvo ne bo zastavljeno ali trpelo škodo, oklicna pa se bo dvignila.

Razmere, v katerih so okoličani zadnji čas živeli, so bile obupne. Ti so gradili in popravljali tržanom ceste, da so lahko po njih vozili. Vzdrževali so reveže, ki stanujejo po viničarjih tržanov. Vedno so okoličani samo dajali. Okolica je bila gospodarsko vedno tlačena. Dočim so občinske dklade na neposr. davek v trgu znašale do 60%, so znašale za okolico do 240%. S pravično razdelitvijo davčnih bremen bo zadoščeno pravici, ki jo je zunanje prebivalstvo toliko časa iskalo. V Slov. Konjicah se je sedaj razblinilo v nič tisto nemškutarsko nasilje, ki spričo skoro 100% slovenstva ni hotelo popustiti. Sicer je to po zlomu JNS diktature precej popustilo, vendar pa se je v območju trške občine počutilo varno.

5. oktobra 1937. bo za Slovenjekonjičane važen spominski dan, mejnik med dvema dobama, dan znage slovenstva

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Po stanju danes ob 7 zj.

Pripomba. Vremenska poročila od Belgrade naprej se nanašajo na prejšnji dan.

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v C°		Relativna vlažnost	Veter (smern. jakost)	Padavine	
		noč	dnev			mm	vrsta
Ljubljana	762.4	6.4	13.2	88	8	S ₁	0.1 dež
Maribor	762.1	6.0	14.0	90	8	O	— —
Zagreb	763.4	9.0	14.0	90	8	N ₁	6.0 dež
Belgrad	761.4	8.0	17.0	90	7	W ₁	— —
Sarajevo	761.5	8.0	14.0	95	10	tih	1.0 dež
Skoplje	758.8	9.0	12.0	85	10	NW ₂	2.0 dež
Split	—	—	19.0	—	—	—	— —
Kumbor	—	—	—	—	—	—	— —
Rab	—	—	—	—	—	—	— —

Vremenska napoved. Spremenljivo, večinoma oblačno vreme.

Potek vremena zadnjih 24 ur: Včeraj je prevladovalo oblačno vreme. Rahlo je deževalo dopoldne, danes v zgodnjih jutranjih urah pa le v severnem delu Ljubljane. Barometersko stanje je zelo spremenljivo.

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

»Pesem obtožuje« (Kino Matica). Film, ki v njem poje Luis Graveur, nima ne velikih odlik, niti hib. Podobnih sličic iz »boljše« družbe med filmi ne manjka. Pevec navdušuje svoje častilce s pesmijo, njegova žena pa z zapeljivimi pogledi. Ob takem razmerju se ločita pota obeh, dokler ne poseže vmes tretji, ki izvrši zločin. Tako se film prav za prav prelevi iz pevskega v kriminalnega, saj je težiče vse situacije v iskanju neznanega morilca. Posebno privlačen film v nobenem pogledu ni, kajti napetost ustvarja le »konstruirana« situacija, v kateri so igralci le papirnate figure, ne pa prepričevalni ustvarjalci. Zlasti velja to za Gino Falkenberg, ki ji je poleg jezika in nekaj kretnej nemogoče pripisati še kaj igralske moči. Zaključek izvenzvi običajno banalan. Nekaj pevskih scen Graveurja edino poživlja ves film.

Nepoštena služkinja

Maribor, 11. oktobra.

Pred okrožnim sodiščem se je vršila danes dopoldne razprava proti 19-letni Jeri K. iz Cigljencev. Jera je bila služkinja pri gostilničarki Račič v Radvanju. Prišla je v službo na pomlad, skrajša se je še dobro obnašala, potem pa se je preveč udomčila, da ni znala ločiti več med svojim in tujim. Najbrže si je mislila sčasom spraviti ekupaj potrebno balo, pa je začela izmikati namizno posodo, prte, ruže, razno perilo, tako da si je napravila tega blaga v vrednost kakih 8000 din. Potem pa ji je njena gosposinja prišla na sled in mlada Jerica je romala v zapor, ter je prišla danes pred strogega sodnika. Ta pa je imel usmiljenje z njeno mladostjo, neomadeževano preteklostjo in njenim kesanjem, ter jo je obsojil na 4 mesece strogega zapor. pogojno na 4 leta.

Dva požara v treh dneh

Laško, 11. oktobra.

Dva požara v treh dneh smo imeli te dni. V soboto ob 10. dopoldne je izbruhnil požar v kuhinji hiše posestnika Škorčanja iz Debra pri Laškem. Najbrž je oženj zanetila iskra iz dimnika. Vnela so se v kuhinji naložena drva. Nevarnost je bila precejšnja, ker so sosednja poslopja oddaljena komaj nekaj metrov.

Danes popoldne ob 3. pa je izbruhnil ogenj na podstrešju hišice g. Pirnata v Laškem — Podgorico, kjer je vnela na nepojasnjen način na podstrešju krma. Takojšnjemu nastopu gasilcev se je zahvaliti, da je bil ogenj takoj zadušen. Zgorje je seno, streha in ostrešje pa je deloma poškodovano. Škodo cenijo na 5000 din.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 12. oktobra. m. Davi je prispel v Belgrad ban dravske banovine dr. Marko Natlačen. V Belgradu se bo zadržal nekoliko dni ter bo tu v zadevah dravske banovine posredoval na merodajnih mestih.

Banjaluca, 12. oktobra. m. Te dni se je mudil tu novo imenovani minister za gozdove in rudnike Bogoljub Kujundžić. Banske posle je predal svojemu pomočniku Petru Cvetkoviču. Bogoljub Kujundžić je na železniški postaji pri slovesu častnikarjem o sklenjenem sporazumu med SDK in arbijskano združeno opozicijo izjavil, da on ni bil nikdar proti pravemu sporazumu. Toda zahtevati je treba, da sporazum zadovolji Hrvate in da ne žali Srbov.

Belgrad, 12. oktobra. m. Današnje »Vreme« poroča iz Sarajeva, da so se snovi sestali tam člani raznih političnih strank, kateri so razmotrivali sedanjí politični položaj s posebnim ozirom na stanje, ki je nastopilo po objavi besedila sporazuma med SDK in tako imenovano srbijansko združeno opozicijo. Po daljši razpravi — pravi »Vreme« — je bilo soglasno sprejeto mišljenje, da sporazum ne more prinesiti zboljšanja odnosov med Srbi in Hrvatí, temveč nasprotno, še večjo neslogo, procedura, ki jo zahteva sporazum, pa da bi imela za posledico nedogledne notranje težave.

Vodnja zadnje himalajske ekspedicije pride te dni v Zagreb. To je znani Anglež Rutledge, ki mu je angleško geografsko društvo v Londonu poklonilo kolajno, kakršno daje samo najbolj zaslužnim Angležem. Ob priliki svojega bivanja v Zagrebu bo imel g. Rutledge predavanje, v katerem bo orisal svoji zadnji dve potovanji na najvišjo goro sveta, na Mount Everest.

Še nekaj let in esperanto bo jezik, ki se bo največ govoril in rabil po vsem svetu. Pripravite se in naučite se pravočasno esperanta. Pouk za posameznike in v dnevnih in večernih tečajih nudi Klub esperantistov, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 7/L. Sprejem danes zvečer od 7 do 8.

Dekliški krožek Prosvetnega društva Trnovo ima svoj 6. redni sestanek drevi ob 20 v Prosvetnem domu. Besedo bo imel novi duhovni vodja g. Lampič. Vljudno vabimo vse članice, pa tudi novinke, da se tega sestanka udeležijo. — Odbor.

Šmarnica - morilka

Po 30 letnem zakonu je žena v pijanosti zaklala moža

Maribor, 11. oktobra.

Iz Marijine vasi pri Zetalah nam poročajo o zakonski tragediji, ki je razburila celo okolico. Dejanje vzbuja pozornost zlasti zaradi tega, ker se je odigralo v družini, ki ima za seboj že 30 let zakonskega življenja. Sicer je bil zakon posestnika Antona in Marije Mohorko že iz vsega začetka zgrešen, vrstili so se leto za letom prepri in sponadi med možem in ženo, vendar je prišlo do večjih zaostritev šele zadnja leta, ko sta si Mohorkova zaedila kos zemlje s šmarnico. Vsako jesen, ko sta šmarnico obrala, sta bila oba najboljša gosta svoje kleti. Opijala sta se vsak dan, dokler je bilo kaj v sodu, nista pa drug drugemu privoščila pijače. V pijanosti so njuni prepri postajali čimdalje hušji in tudi otroci, ki jih je bilo v zakonu sedem, ter so že skoraj vsi odrasli, niso mogli pomirjevalno vplivati na sprta starša. Letos eta Mohorkova zopet precej šmarnice nabrala in čim je bil mož v sodu, se je začela na domu stara pesem. Opijala eta se oba, zlasti pa mož, ki je pod vplivom šmarnice postajal čimdalje bolj nasilen. Življenje se je izpreminjalo v pekel, dokler ga ni končala sedaj žena z obupnim dejanjem, ki je spravilo njegovega moža v grob, njo pa v ječo. Oba zakonca eta se napila šmarnice ter eta se v pijanosti začela pretepati. Mož je bil močnejši, naložil je ženi precejšnjo porcijo batin ter jo je naglal iz sobe. Žena je v pijanosti in jezi ekočila v kuhinjo, se oborožila z dolgim nožem ter pričakovala moža ekrita za kuhinjskimi vrati. Cim se je mož pojavil na pragu kuhinje, mu je zasadila nož v srce in ga na mestu ubila. Ko je videla moža mrtvega pred seboj, se je iztreznila, poklicala je skupaj otroke ter se je potem odpravila na orožniško postajo, kjer so jo pridržali ter jo odvedli v zapor.

Mussolinijev „angel varuh“

Nemška tajna policija (Gestapo) je imela ob priliki, ko se je mudil v Nemčiji Mussolini, precej časa. Njen vrhovni poveljnik Himmler najbrže ta čas tudi ni utegnil spati. Vendar pa mu je bil posej olajšan vsaj s tem, da je Mussolinijev varnost skrbel istočasno tudi šef italijanske tajne policije Arturo Bocchini. Tale Bocchini je nekam zanimiv človek. Preden je prišel Mussolini do oblasti v Italiji, je bil Bocchini eden najvnetejših organizatorjev italijanske kraljeve garde. Čim se je pojavil na površju Mussolini, je tudi Bocchini takoj umno preudaril ves političen položaj. Postal je na lepem vrhovni poveljnik policije in je od tedaj naprej storil vse, da bi kraljeva straža ne bila prvo, pač pa policija. Mussoliniju je bil zato ta mož drag. Spoznal je v njem najbolj sposobnega moža na svojem mestu. Nekako pol leta zatem mu je tudi Mussolini dal precejšnjo poboščila. Pa tudi sicer ima ta mož veliko vpliva pri italijanskem predsedniku. Mussolini mu sveto veruje vse, kar dobi od njega v podpis. Sveto je prepričan, da je čisto varen toliko časa, dokler bo ta skrbi poverjena Bocchiniju, možu, ki je danes star 57 let.

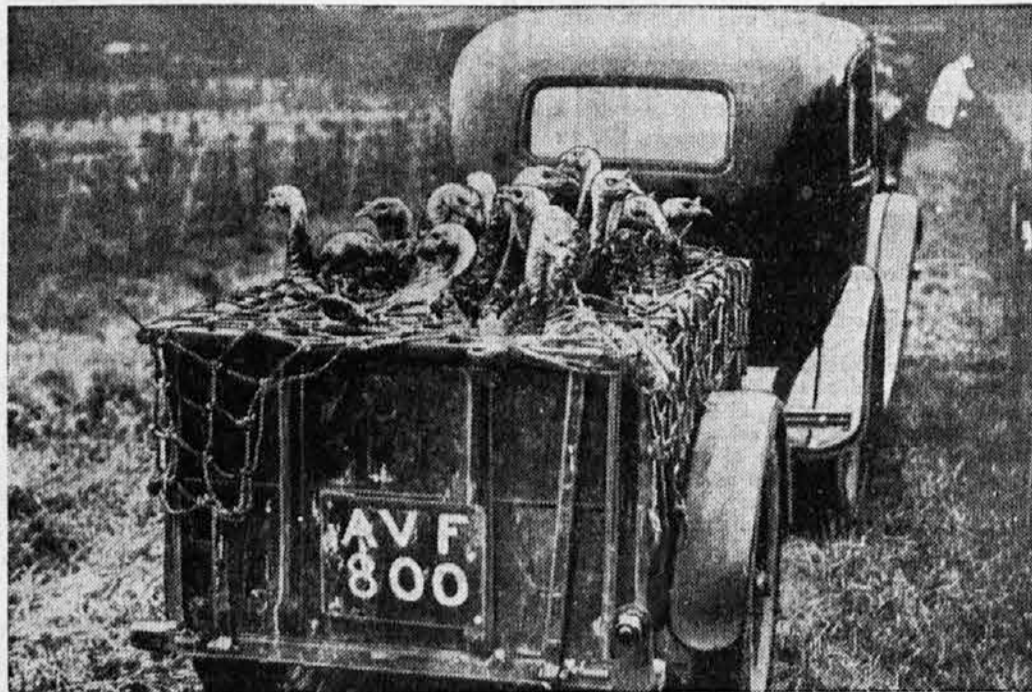
Da ta naloga čuvanja nad Mussolinijevim življenjem ni kar tako mala stvar, dokazuje tudi mastna plača, ki jo prejema Bocchini. Vsi varnostni organi stanejo Italijo letno milijardo lir. Pa vendar je Mussolini prepričan, da to ni preveč v primeri s tem, koliko on pomeni za Italijo.

Šef italijanske tajne policije je zelo rad med družbo. Pogosto zahaja v gledališče, na koncerte,

še bolj pogosto pa se zbira njegova izbrana družba na njegovem stanovanju. Pravijo, da tudi visoko ceni umetnike. Bocchini govori gladko sedem evropskih jezikov, odlično pozna tudi svetovno politično kriminalistiko. Pravijo, da ve za vsakega atentatorja, kako je izvršil ta ali oni atentat, točno zasleduje vse podrobnosti terorističnih organizacij in ne varčuje z denarjem, če drugače ne more dobiti kakšnih zanimivih in zanj važnih informacij. Povsod ima nastavljen svoja »ušesa«, ki se brigajo za njegovo varnost prav tako, kakor za varnost samega Mussolinija. Bocchinijeva zasluga je tudi tako imenovana

„pravica zabavljanja“

Mussolini se je baje od srca nasmejal, ko je prišel k njemu Bocchini s tem predlogom. Če pride tujec v Italijo, ima priliko videti tudi to, da Italijani navadno šepetaje zabavljajo nad režimom. To je tista pravica godrnjanja. Če bi bilo prepovedano kritizirati in torej tudi zabavljati, bi Bocchinijevi agenti kaj redko zvedeli za kakšno »boljšo« stvar. Tako pa Bocchini točno ve za vse, kaj se tu dogaja, kaj tam, kdo je zadovoljen tudi z režimom in kdo zabavlja. Seveda je dovoljeno godrnjanje samo med dvema. Kadar godrnjata samo dva, se jima tudi ničesar ne zgodi, če pa zabavljata trije, je že zraven tajni policist, ki jih poziva, naj se razidejo. Zabavljanje med štirimi pa je že prepovedano in zato tudi kaznivo.



Sicer se tile purmani res vozijo z avtomobilom, vendar pa jih čaka ista usoda, kakor tiste, ki jih pri nas »Dalmatince gonijo v tropah po cestah. Na Angleskem skoraj ni večje pojedine brez penih puranov. Slika kaže, kako te čislane živalce peljejo na trg v Attleborough, kjer so jih zadnjih en sam dan prodali 9000

Med ribami v Volgi

Po raznovrstnosti rib, ki žive v sladkih vodah, je menda največja evropska reka Volga najbolj zanimiva. Vseh vrst rib, ki žive v njej, najbrž sploh še ne pozna. Zato so kar na dnevnem redu raziskovanja, na podlagi katerih skušajo doznati, kakšne so prav za prav tajne tega podvodnega življenja v Volgi. Skoro pri vsakem taknem raziskovanju nalete potapljači na kakšno novost. Najbolj zanimive uspehe pa je zadnje čase dosegel potapljač Ponomariov. V jesenskem času se ribe, ki žive v Volgi, umaknejo v večje globine in najdejo svoje varno zavetišče posebno v večjih tolmunih. To je bilo znano tudi Ponomariovu. Spustil se je v enega teh tolmunov. Čim se je potopil na dno, je že zapazil okoli sebe velike množine najraznovrstnejših rib, med katerimi so vzbujali posebno zanimanje somi in jesetri. Bilo je tu na sto in tisoče rib, ki se potapljača niso prav nič bale. Ponomariov je ribe celo lahko prijemal, pa se še kljub temu niso ganile s svojega mesta. Šele kadar je katero močno sunil z roko, je počasi od-

plavala drugam. Nekega soma je ta potapljač kar za plavut privlekel iz vode na suho. Tehtal je tri in pol puda (pud je ruska mera za tehtanje in znaša približno 16,5 kg). V tolmunu je bilo še nekaj večjih somov, ki so bili do dva metra dolgi in so gotovo tehtali šest do sedem pudov.

Naslednjega dne, ko se je Ponomariov spet spustil v tolmun, je opazil med ribami silovito paniko. Vlegel se je na dno Volgine struge in opazoval, kako so se velikanske ribe v hipu razbežale na vse strani, ko so začutile, da se približuje parnik.

Opazovanja potapljača Ponomariova so bila tudi praktičnega pomena. On je ugotovil med drugim tudi zanimivo dejstvo, da ribe kaj nerade gredo v mreže tam, kjer ima rečna struga kakšne globlje kotanje, kamor se lahko zelo varno poskrijejo. Po takšnih ugotovitvah so imeli ribiči obilnejši plen tam, kjer voda ni preveč globoka. To pa na vse zadnje tudi ni tako strašno nova ugotovitev, saj še naši ribiči vedo, da je ribe na vsak način težje loviti tam, kjer se lahko poskrijejo.



Nemški zrakoplovni gen. Milch na obisku v Franciji

„Zgradite svet bodočnosti!“

Tako geslo so si izbrali prireditelji svetovne razstave v New Yorku, za katero so se že začeli pripravljati, da bi se leta 1939. Za pripravo, zravnavo in očiščenje razstavnega zemljišča so potrošili že čez dva milijona dolarjev ter bodo lahko takoj pričeli z gradnjo paviljonov in zgradb, ki naj pokažejo svetu čuda bodočega stavbarstva. Tako se hočejo izogniti nevšečostim letošnje pariške razstave, ki je še ob svojem zaključku komaj bila popolnoma otvorena.

Ker mora imeti vsaka razstava svojo poglavito privlačno zanimivost, so se Amerikanci odločili za dve stavbi, ki naj ponazarjata geslo njihove zastave in ki so jih izbrali med številnimi osnutki svojih najboljših arhitektov.

Prva stavba bo ogromna bela krogla s 66 metri premera, postavljena na osm stebrov, štiri metre visokih. Da pa se z zabriše velikost in moč stebrov, jih bodo prevlekli s steklom, ob katerem bodo brizgali močni curki vode, tako da bodo gledalci dobili vtis, da kroglo drže v zraku vodometi, ki se dvigajo iz obsežnega ribnika pod kroglo. Zvečer bodo kroglo osvetljevali z močnimi, večbarvnimi žarometi in z njimi vzbujali videz, da se krogla suče.

Obiskovalci se jima si bodo lahko ogledali kroglo tudi na znotraj. V višini 16 metrov in pol bo vhod v kroglo, do katerega se bodo ljudje pripeljali v steklenih kletkah, izstopili in se znašli na nekaki vrteči se plošči, oddaljeni štiri metre od notranje stene krogle. Plošča se bo vrtela ob notranjščini krogle in prevozila 148 metrov dolgo pot na kateri bodo ljudje lahko iz višine strmeli v pravilno bodočnost stavbarstva in drugih strok življenja.

Izhod iz krogle bo šel čez mostiček, ki jo bo vezal s sosedno zanimivostjo, 251 metrov visokim trikotnim stebrom, od tam pa se bo spustil po položnih polzastih stopnicah pod kroglo zopet na trdna tla: iz lepe, blagodejne in opojne zasnanjosti v kruto, mrzlo resničnost.

Obe zgradbi, ki naj pokažeta svetu namišljeni razvoj in spopolnitev stavbarstva pri naših potomcih, bosta iz jeklenega ogrodja, pokritega s tankimi kovinastimi ploščicami. Notranjost bo urejena tako, da bodo vsi zunanji vplivi ropota, vročine, mraza itd. izključeni, da bo človek res imel vtis, da je na drugem svetu, nad svetom in neodvisen od njega. Če bo taka oblika stavbarstva res prevladala, je še vprašanje, vsekakor pa so dobili v njej rešitev vsi tisti sanjači, ki hočejo uiti »kamorkoli, samo da je kje zunaj sveta«.

»Že veš, da je Zeleznikar v bolnišnici, ker ga je njegov pes ugriznil?«

»Ni mogoče, saj je bil vendar zelo pameten pes!«

»Že; ampak, ko je Zeleznikar prišel snoči trezen domov, ga pes ni spoznal in je planil vanj.«

Radio loterija

Loterije so prepovedane v Zedinjenih državah. A zakonodaja ni mogla preprečiti tako zv. »bančne večere« (Bank Night), ki so jih izumili ameriški kinematografi, da bi privabili čim več obiskovalcev. Navadno etoži v veži poleg blagajne sod, kamor lahko epusti obiskovalec listič s svojim imenom, ne da bi moral plačati vstopnico. Enkrat na teden zažarijo na pročelju besede »Bank Night«. Ta večer roma sod na oder in so zdaj vstopnice predpogoji za udeležbo pri igri. Napovedovalec vleče številke in kliče imena onih, ki so zadeli. Dobitek znaša navadno 50 dolarjev. A dobitelj, ki se ne oglasi v teku 3 minut, izgubi pravico do dobitka, ki se potem pristoje iz prihodnji srečni številki. Večkrat ostane dobitnik po več tednov v blagajni in naposled naraste na 500 dolarjev. Privabi mnogo občinstva, tako da so vse predstave razprodane. Kakovost filma samega je seveda brez pomena.

Učitelj: »Kaj se pravi: Imel je odločno pisateljsko nagajenje?«

Učenec: »Da je bil zaradi neprestanega pisarjenja že ves sključen.«

Kmetje so se bahali, kako imenitna strašila znajo delati. Nazadnje se oglašil eden in pravi: »Vsa vaša strašila niso nič proti mojemu, ki sem ga postavil prejšnji teden. Ptici so dobili tak strah pred njim, da so mi začeli nositi nazaj vse, kar so mi že pokradli!«

Radio

Programi Radio Ljubljana

Torek, 12. oktobra: 11 Solska ura: Kakšno hrano naj uživam in kako naj jem, da bom zdrav in krepek (g. dr. Franta Misa) — 12 Virtuozni (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Cas, spored, obvestila — 13.15 Koncert Radijskega orkestra — 14 Vreme, borza — 18 Vreme, poročila (plošče) — 18.40 Krščanstvo in nacionalna misel (g. dr. Fr. Veber) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: O narodu in državi (Srđja Djokić, novinar) Zagreb — 19.50 Zabavni zvočni tednik — 20 Plošče: Rossini in Weber — 20.20 J. Jurčić: Tugomer, založna (izvajajo člani rad. igr. družine) — 21.30 Orgelski koncert (plošče) — 23 Cas, vreme, poročila, spored — 23.15 Koncert Rad. orkestra.

Drugi programi

Torek, 12. okt.: Belgrad I.: 20 Harfa, 21 Plošče, 22.30 Narodne melodije — Belgrad II.: 7.10 Klavir, 13.45 Predavanje o Skoplju, 21.30 Vokalni koncert, 23.15 Belgrajske noči — Zagreb: 20 Igra, 20.30 Vokalni in orkestralni koncert, 21.30 Pihalni — Dunaj: 19.40 Nar. pesmi, 20.10 Orkestralni koncert, 22.30 Zabavni konc. Budimpešta: 18.30 Wagnerjeva opera »Tristan in Izolda«, 22.45 Ciganska glasba, 23.35 Jazz — Tri-Milan: 17.15 Violončelo, 21 Vojška godba, 22 Igra, 22.40 Ples. glasba — Rim-Bari: 21 Opera »Luisa« — Praga: 19.15 Orkestralni koncert, 20.20 Violončelo, 20.55 Jesenska simfonija, 22.25 Stare skladbe za pianino — Varšava: 20 Sramel, 21 Simfonični koncert, 23 Plesna glasba — Königsberg: 19.10 Lovske pesmi in zgodbe — Lipsko: 20.10 Saški kulturni večer — Stuttgart: 20 Zabavni koncert, 21.15 Orkester in zbor — Manakovo: 20.20 Opereta in filmska glasba — Beromünster: 20.15 Simf. koncert — Strasbourg: 21.15 Opera — Bukarešta: 20.30 Simfonični koncert, 22.10 Zabavna glasba — Sottens: 20 Vokalni koncert, 21 Pester koncert, 22.15 Zabavna francoski glasba — Paris P. T. T.: 21.30 Simfonični koncert.



Pohištvo iz preveč svežega lesa

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade



Ko so tako jezdili po palmovem gozdu, so sloni hodili čisto polahko z umerjenimi koraki. S palm so padala kaplje rose in Evropcem je bilo prvič, kar so prišli v Indijo, hladno. Ta pot po gozdu je trajala več kakor uro, potem se je pa vse prizorišče spet spremenilo.

Sli so po ozki poti, ki je držala med visokimi sivorjavimi stenami. Vse povsod je bil sam kamen, le tu ali tam je poganjalo kako pokrnelo drevesce ali grm.

Cez deset minut so bili zunaj tega kamenja in prizorišče se je spet tako naglo spremenilo kakor prej. Prišli so med gosto grmovje in v goščavo. Pod težkimi koraki slonov so pokale veje in se lomila drobna debla.

Prišli so v džunglo, ki se je komaj dve uri od Suratovega glavnega mesta začela širiti na vse strani v nedogled.

Ta džungla je bila najmočnejši naravni zid, s katerim je bila opasana trdnjava Surat kana.

Sele daleč naprej, nekaj dni hoda od tu, so se razprostirala rodovitna zemljišča in naselja kanovih plemen.

Do Suratove prestolnice so njegovi podložniki le težko prišli. Prihajali so samo enkrat na mesec, pa še tedaj vedno le v večjih skupinah, da so se lažje branili divjih zverj, zlasti tigrov, katerih je bilo v tej džungli veliko. In vsako tako romanje je v neprodirnih bambusovih puščavah pustilo nekaj žrtev.

Vickers je s svojega mesta gledal z ostrimi očmi naokoli in je držal puško neprestano pripravljeno v rokah...

Iz daljave se je slišalo vpitje domačinov. To so bili gonjači, ki so vso noč prebili v džungli, da bi privabili tigra na to mesto, da se ne bi bilo lovcev treba vrniti praznih rok.

Vickers je spet moral misliti na kanove besede, ko mu je pri nočnem sprejemu razlagal, da eno človeško življenje ne pomeni nič...

Ti gonjači so morali vso noč prebiti v smrtni nevarnosti, ker včasih niti taborni ogenj ni plašil tigra, da ne bi napadel skupine domačinov, ki so bili oboroženi samo s kopjem in kratkim mečem. Puške so tisti čas mogli imeti samo maharadževi redni vojaki. Toda džungla za te ljudi ni bila tako strašna kakor slaba volja njihovega gospodarja, kadar ni mogel ubiti niti enega tigra.

Gonjači so ustavili živali, ki so stale zdaj čisto mirno. Prišli so bili na majhno jaso, okrog nje pa je rasla zmedena bambusova goščava.

Glas gonjačev je prihajal vse bliže. Slišati je bilo ostre klice in krike. Tiger je moral biti nekje prav blizu.

Vickers je gledal napeto okoli sebe, toda njegov predirni pogled ni mogel ničesar zapaziti.

Mladi Pearson je docela pozabil na svojo strašno dogodivščino iz pretekle noči. Vse do zdaj ni izpregovoril niti besede, tako je bil razburjen od pričakovanja, kaj bo prinesel lov. Krčevito je držal puško in je bil pripravljen na strel takoj, ko se bo pokazal tiger.

Toda Vickers ga je opozoril, da ima pravico do prvega strela najstarejši gost, torej sir Harcourt. On, Pearson, bi smel streljati le, če bi mu grozila kaka nevarnost, to je, če bi tiger napadel njega.

Surat kan se je vzravnal in vzkliknil nekaj siru Harcourtu, ki je sedel na drugem slonu.

»Sire, prvi strel je vaš — — Pazite, tiger se že plazi okoli nas...«

Toda ne sir Harcourt ne drugi niso mogli odkriti nič sumljivega, naj so še tako napenjali oči.

Tedaj pa so nenadoma začuli prestrašen krik prvega go-

njača. Vse, kar se je dogodilo potem, se je zgodilo v dveh, treh sekundah.

Iz svojega gostega skrivališča v bambusu je planil tiger ter se v enem zaletu znašel na sprednjem delu maharadževega hovdaha...

Ta trenutek pa je zadonel strel in tiger, ki je krepilje zagrebel v košaro na sedlu, je padel na tla...

Pozneje se prav za prav ni nihče vedel spomniti, s katere strani je planil tiger, ker se je vse odigralo strahovito naglo.

Maharadža je obrnil glavo proti Vickersu. Stutil je, kdo je oddal ta strel.

Vickers je stal v svojem hovdahu in še vedno držal puško na strel.

»Vickers, vi ste dober strelec!«

Indijski častniki so poskakali s slonov ter pritekli k Surat, ki je bil zdaj že miren, kakor da se ni nič zgodilo.

Slišati je bilo samo vznemirjeno mrmranje domačinov, ki so se vsi zbrali okoli svojega gospodarja.

Surat kan je odmahnil z roko in dal nekaj povelj, nakar so se vsi spet povzpeli v svoje hovdaha.

Sir Harcourt je zaklical kanu z razburjenim glasom:

»Niste ranjeni, Visokost?«

»Nisem, sire, toda za to se moram zahvaliti svojemu mlademu prijatelju Vickersu.«

Vickers je šele zdaj razumel, da je Surat kan rešil življenje. Tudi za njega se je vse to odigralo tako naglo, da se prav za prav ni niti zavedel, kaj je naredil. Še vedno je stal nepremično in gledal kana, kakor da ni razumel njegovih besed.

Ko je gonjač prignal slona do Vickersa, je maharadža dejal:

»Rešili ste mi življenje! Hvala vam. Tega vam ne bom nikoli pozabil!«

Sprevod se je zvrstil spet po prejšnjem redu. Treba je bilo iti nazaj.

Po stari, praznoverni navadi je moral kan ustaviti lov takoj, ko se je dogodila kaka nesreča. Indijski častniki so to navadno razlagali gostom, ki so tudi izgubili vso voljo do takega lova. Kaj bi se bilo zgodilo, če bi se bilo kanu kaj pripetilo? Angleži bi bili sami v džungli z domačini, ki so v njih videli le svoje sovražnike...